

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS TÜRKİYE ULUSAL ENVANTERİ

ENVANTER BİLGİLERİ:

Unsurun Adı: Tezhip Sanatı

Unsurun Bilinen Diğer Adları: Tezhib, Nakkaşlık, Varakla Süsleme, Altınla Süsleme, Bezeme

Unsurun Envanter Numarası: 1.001.12

Unsurun Envantere Kayıt Tarihi: 06/08/2014

Unsuru İlişkin Envanter Güncelleme Tarihleri: Haziran 2016, Mart 2019, Aralık 2020, Şubat 2021

Unsurun Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları:

- Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar
- Geleneksel Zanaatçılık/ El Sanatları Geleneği

Unsurun Envantere Kayıtlı Olduğu İller: Elazığ , İstanbul.

UNSORA İLİŞKİN BİLGİLER

Unsurun Kısa Tanımı:

Tezhip, altın ile süslemek anlamına gelen kağıt süsleme sanatlarından biridir. Tezhipte temel malzeme altın ya da boyadır. Altın, dövülerek ince bir tabaka haline getirilmiş varak olarak kullanılır. Tezhip yapan sanatçıya "müzehhib/müzehhibe" denir. Tezhip sanatçısı kağıdın üstüne çizdiği motifi şimşir ya da çinko bir tabakanın üzerine koyarak çizgileri noktalar halinde iğneyle deler. Sonra bu delikli kağıdı uygulanacağı zeminin üzerine koyarak delikleri yapışkan bir tozla doldurur. Delikli kağıt kaldırıldığında motifin uygulanacak zemine çıktığı görülür. Bu motif iyice belirginleştirilip altınla ya da boyayla doldurularak tezhip meydana getirilir. Çok kullanılarak klasikleşen tezhip tekniklerinden başlıcaları; "klasik tezhip",

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

“halkâr, “zerefşan”, “sazyolu”, “şukufe” ve “münhani”dir. Günümüzde üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde ve çeşitli kurum-kuruluşların düzenlediği kurslarda yeni sanatçılar yetişmekte bu sayede de tezhip sanatının kuşaktan kuşağa aktarımı sağlanmaktadır.

Unsurun Coğrafi Dağılımı:

Unsur Türkiye'nin her bölgesinde yaşatılmakla beraber; İstanbul, Ankara, Konya, Elazığ, Bursa unsurun en güçlü yaşatıldığı şehirlerdir.

Unsurla İlgili Grup ve Topluluklar:

Müzehhib/müzehhibeler, bu kişilerin öğrencileri, bu sanatı kültürünün bir parçası olarak kabul eden veya kişisel gelişimi için ilgilenen kişiler bu mirasın ilgili topluluğunu oluşturur. Akademisyenler, Sivil Toplum Kuruluşları ile araştırma ve yaygın/örgün eğitim kursları düzenleyen özel atölyeler de unsurun ilgili topluluklarıdır.

Unsurla İlgili Koruma Eylem Planı:

Unsurla ilgili ulusal çapta hazırlanan bir Koruma Eylem Planı bulunmaktadır. Unsurun Koruma Eylem Planı 24 Şubat 2022 tarihinde ulusal düzeyde gerçekleştirilen toplantıya katılım sağlayan ilgili STK'lar ve miras taşıyıcılarının katkılarıyla oluşturulmuştur. Koruma önlemleri 5 ana kategori altında belirlenmiştir:

- Unsurun aktarımı ve yaşayabilirliğine yönelik tedbirler
- Görünürlük ve farkındalık artırma tedbirleri
- Uluslararası işbirliği çalışmaları
- Akademik çalışmalar ve dokümantasyon
- Eğitim ve yetiştirme çalışmaları

Unsur ile İlgili Yayınlar Listesi

Ali Rıza Özcan, *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2009 (in Turkish).

Çiçek Derman ve İnci A. Birol, *Türk Tezyini San'atlarında Motifler*, Kubbealtı Neşriyat 10.11.2021

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

George, Alain, *The Rise of Islamic Calligraphy*, London: Saqi Books, 2010.

<http://www.turkiyeninustalari.org/en/sanat-dallari/art-of-illumination-tezhip>

Kazan, Hilal, *Dünden Bugüne Hanım Hattatlar*, İBB Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2010.

Özcan Ali Rıza (ed.), *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009.

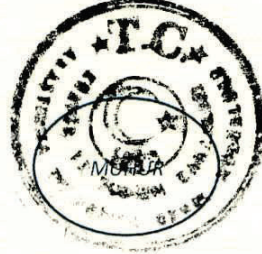
Özkeçeci and Sule Bilge Özkeçeci, *Türk Sanatında Tezhip*, Yazigen Yayınevi, 2014, (in Turkish).

Schimmel, Annemarie, *Calligraphy and Islamic Culture*, London: I.B. Tauris, 1990.

Sema Onat, *Islamic Art of Illumination: Classical Tazhib From Ottoman to Contemporary Times*, Blue Dome Press, 2015.

Serin, Muhiddin, *Hat San'atımız Tarihçesi-Malzeme ve Aletler-Meşkler*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1982.

Taşkale Faruk, Gündüz Hüseyin, *Hat Sanatında Hilye-i Şerife*, Antik A.Ş. Yay., İstanbul 2006.

Onaylayan

Döndü AKÇAY ODABAŞI
Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterler Şubesi Müdürü Y.

**REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING**

THE FORM OF ICH NATIONAL INVENTORY OF TURKEY

INVENTORY INFORMATION:

Name of the Element: The Art of Illumination (*Tezhip*)

Other Names of the Element: *Tezhib, Nakkaşlık, Varakla Süsleme, Altınla Süsleme, Bezeme*

Inventory Number of the Element: 1.001.12

Date of the Registration: 06/08/2014

Date of the Inventory Update for the Element: June 2016, March 2019, December 2020
and February 2021

ICH Domains of the Element:

- Knowledge and practices concerning nature and the universe
- Traditional craftsmanship

Provinces Submitted Inventory Form for the Element: Elazığ , İstanbul.

INFORMATION ABOUT THE ELEMENT:

Brief Description about Element:

Illumination is one of the paper decorative arts, which means to adorn with gold. The basic material in illumination is gold or paint. Gold is used as a sheet that has been pounded into a thin layer. The artist who makes illumination is called "muzehhib/muzehhibe". The illumination artist places the motif drawn on the paper on a boxwood or zinc layer and pierces the lines with a needle as dots. Then he places this perforated paper on the substrate to which it will be applied and fills the holes with a sticky powder. When the perforated paper is removed, it is seen that the motif rises to the floor to be applied. Illumination is created by making this motif clear and filling it with gold or paint. The main illumination techniques, which have become a classic by using them, are; classical illumination, "halkar", "zerefsan", "sazyolu", "shukufe" and "munhani". Today, new artists are trained in fine arts faculties of universities and courses organized by various institutions and organizations, and thus, the transmitted of illumination art from generation to generation is ensured.

**REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING**

Geographical Location of the Element:

Although the element is practised in every region of Turkey; Istanbul, Ankara, Konya, Elazig and Bursa are the cities where the element is strongly kept alive.

Related Groups and Communities:

Müzehhibs/Müzehhibes, their trainie, as well as people who acknowledge this art as part of their culture or who are interested in it for their self-development form the relevant community of this heritage.

Academicsians, pertinent NGOs, and private workshops conducting research and providing formal / non-formal educational courses are also among the community of the element.

Strategic Safeguarding Plan for the Element:

The Safeguarding Action Plan of the Element was created with the contributions of the relevant NGOs, bearers and practitoners who participated in the meeting held at the national level on February 24, 2022. The Safeguarding Action Plan is consists of 5 main categories:

- Transmission and viability of the element
- Visibility and awareness raising measures
- International Cooperation
- Academic and documentation
- Training programmes towards enhancing of the practice

List of Publications Related to the Element:

Ali Rıza Özcan, *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2009 (in Turkish).

Çiçek Derman ve İnci A. Birol, *Türk Tezyini San'atlarında Motifler*, Kubbealtı Neşriyat 10.11.2021

George, Alain, *The Rise of Islamic Calligraphy*, London: Saqi Books, 2010.

<http://www.turkiyeninustalari.org/en/sanat-dallari/art-of-illumination-tezhip>

Kazan, Hilal, *Dünden Bugüne Hanım Hattatlar*, İBB Kültür A.Ş.Yayınları, İstanbul 2010.

Özcan Ali Rıza (ed.), *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009.

**REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING**

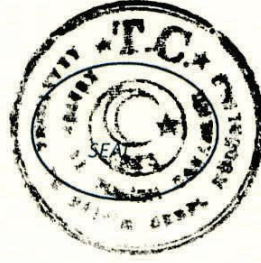
Özkeçeci and Sule Bilge Özkeçeci, *Türk Sanatında Tezhip*, Yazigen Yayınevi, 2014, (in Turkish).

Schimmel, Annemarie, *Calligraphy and Islamic Culture*, London: I.B. Tauris, 1990.

Sema Onat, *Islamic Art of Illumination: Classical Tazhib From Ottoman to Contemporary Times*, Blue Dome Press, 2015.

Serin, Muhiddin, *Hat San'atımız Tarihçesi-Malzeme ve Aletler-Meşkler*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1982.

Taşkale Faruk, Gündüz Hüseyin, *Hat Sanatında Hilye-i Şerife*, Antik A.Ş. Yay., İstanbul 2006.

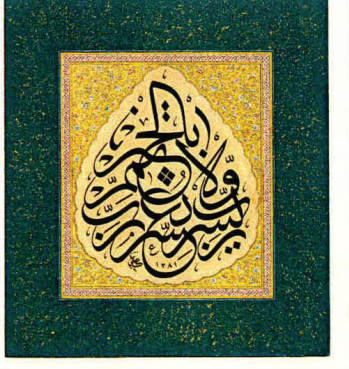

Approval

Döndü AKÇAY ODABAŞI
Branch Manager of National ICH Inventory 4.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ULUSAL ENVANTER FİŞİ

Unsurun Adı	Tezhip Sanatı	Envanter Numarası	Onay Tarihi
Diğer Adları	Tezhib, Nakkaşlık, Varakla Süsleme, Altınla Süsleme, Bezeme	01.001.12	6.08.2014
<p>Tezhip, altın ile süslemek anlamına gelen kağıt süsleme sanatlarından biridir. Tezhipte temel malzeme altın ya da boyadır. Altın, dövülerek ince bir tabaka haline getirilmiş varak olarak kullanılır. Tezhip yapan sanatçıya "müzehhib/müzehhibe" denir. Tezhip sanatçısı kağıdın üstüne çizdiği motifi şimşir ya da çinko bir tabakanın üzerine koyarak çizgileri noktalar halinde iğneyle deler. Sonra bu delikli kağıdı uygulanacağı zeminin üzerine koyarak delikleri yapışkan bir tozla doldurur. Delikli kağıt kaldırıldığında motifin uygulanacak zemine çıktığı görülür. Bu motif iyice belirginleştirilip altınla ya da boyayla doldurularak tezhip meydana getirilir. Çok kullanılarak klasikleşen tezhip tekniklerinden başlıcaları; "klasik tezhip", "halkâr", "zerefşan", "sazyolu", "şukufe" ve "mühani"dir. Günümüzde üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde ve çeşitli kurum-kuruluşların düzenlediği kurslarda yeni sanatçılar yetişmekte bu sayede de tezhip sanatının kuşaktan kuşağa aktarımı sağlanmaktadır.</p>			
SOKUM Alanları	Doğa ve evrenle ilgili uygulamalar, El sanatları geleneği.		
Coğrafi Dağılım (Unsur için envanter formu gönderen iller)	Elazığ, İstanbul		
İlgili Topluluk, Grup ve Bireyler (Unsurla ilgili bilgisi ve koruma faaliyeti bulunanlar)	Müzehhib/müzehhibeler, bu kişilerin öğrencileri, bu sanatı kültürünün bir parçası olarak kabul eden veya kişisel gelişimi için ilgilenen kişiler bu mirasın ilgili topluluğunu oluşturur. Akademisyenler, Sivil Toplum Kuruluşları ile araştırma ve yaygın/örgün eğitim kursları düzenleyen özel atölyeler de unsurun ilgili topluluklarıdır.		

Onaylayan

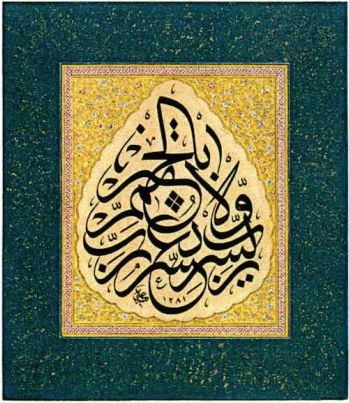
Dr. Serkan Emir ERKMEN
Somut Olmayan Kültürel Miras Daire Başkanı

Hazırlayan

Döndü AKÇAY ODABAŞI
Ulusal Envanterler Şube Müdürü

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE AND RESEARCH AND TRAINING

THE REGISTRATION FORM OF ICH NATIONAL INVENTORY OF TURKEY

Name of the Element	The Art of Illumination (Tezhip)	Inventory Number	Date of Registration
Other name(s) of the Element	<i>Tezhib, Nakkaşlık, Varakla Süsleme, Altınla Süsleme, Bezeme</i>	01.001.12	06.08.2014
<p>Illumination is one of the paper decorative arts, which means to adorn with gold. The basic material in illumination is gold or paint. Gold is used as a sheet that has been pounded into a thin layer. The artist who makes illumination is called "müzehhib/müzehhibe". The illumination artist places the motif drawn on the paper on a boxwood or zinc layer and pierces the lines with a needle as dots. Then he places this perforated paper on the substrate to which it will be applied and fills the holes with a sticky powder. When the perforated paper is removed, it is seen that the motif rises to the floor to be applied. Illumination is created by making this motif clear and filling it with gold or paint. The main illumination techniques, which have become a classic by using them, are; classical illumination, "halkar", "zerefsan", "sazyolu", "shukufe" and "munhani". Today, new artists are trained in fine arts faculties of universities and courses organized by various institutions and organizations, and thus, the transmitted of illumination art from generation to generation is ensured.</p>			
ICH DOMAIN(S)	Knowledge and practices concerning nature and the universe, Traditional craftsmanship		
Geographical Distributions (Cities submitted inventory form for the element)	Elazığ, İstanbul		
Related communities, groups and individuals (Those providing evidence for safeguarding the element)	Müzehhibs/Müzehhibes, their trainie, as well as people who acknowledge this art as part of their culture or who are interested in it for their self-development form the relevant community of this heritage. Academicians, pertinent NGOs, and private workshops conducting research and providing formal / non-formal educational courses are also among the community of the element.		

Confirming Authority

Dr. Serkan Emir ERKMEN
Head of Department of ICH

Prepared by
Döndü AKÇAY ODABAŞI
Branch Manager of National Inventories 4.
